

T. C.
İSTANBUL

Şehremaneti Hecmuası

Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır

Yıl : 6

Temmuz, Ağustos 1930

Sayı : 71-72

DARÜLACEZE VE DİLENCİLER HAKKINDA

Âcizler, malul fakirler ve kimsesiz çocuklara sığınacak yer olmak üzere İstanbul şehrinin Darülaceze unvanlı pek mühim bir müessesesi vardır. Türkiye'de bir tane olan bu müesseseyi her kes bildiği halde hakkında vazih bir fikir edinildiğinde şüphem olduğu gibi Avrupa'nın herhangi bir memleketinde Belediye dairelerinin bakes ve âcizlere ettikleri muavenetin nevi ve derecesi için de bazı malumata ihtiyacımız olsa gerektir.

Bizim Darülacezemizden mufassal surette bahsetmek isteriz, fakat ondan evvel Avrupa'nın dördüncü, beşinci derecede bir haldesi, meselâ Polonya'nın Leopold şehrinde [*] fakirlere ne gibi muavenetler ifa edildiğini bir tip olarak mütalaaı faydalı buluyoruz.

Bu şehre ait aylık bir istatistiğin aceze ve mülûlin hidematını nevi, sebep ve maksat itibarile mütalaa ederken şu kısımları bulduk :

Neviden murat nakten veya aynen muavenettir. Aynende gıda, elbise ve ilaç vardır.

Sebeb kısmında işsizlik, kazanç kifayetsizliği, geçindiren tarafından terk edilmiş, geçindirenin ölümü haneleri vardır.

Maksat noktasından taksimde ise ev kirası, bakım, yolculuk ve cenaze kaldırma sütunları görülür.

Sonra, diğer bir istatistikte de leyli nev'i görülür ki buna ihtiyarlar, ma-

lüller, tedavisi imkânsız hasta veya zafî dimagiye duçar fakirler dahil olur.

Daha sonra, ikametgâhtan mahrum olanlara edilen yardım geliyor . Bunda ve evvelkilerde erkek, kadın, çocuk daima ayrı gösterilmiştir.

Bu mekânsızlar da ikiye ayrılıyor : biri aylık pansiyoner, diğeri gecelik sığınmadır. Bunların iase edileni, tedavi olunani, başka türlü yardım göreni ayrı ayrı mukayyettir .

Yersiz yurtsızların kadın kısmı için ayrı mahal olduğu da görülür .

Bunlardan evvel gelen müstakil bir fasılda memedeki bebekler ve emzikli anaların iasesi, çocukların yaşları, tabit veya sunî emzirme nevileri ve bir de zihnen yahut bedenle çalışan sınıfa mensubiyetleri sırasile mezkûrdur.

Bundan başka, çocuklar için kanuni istişare dairesinde asistanlar vardır.

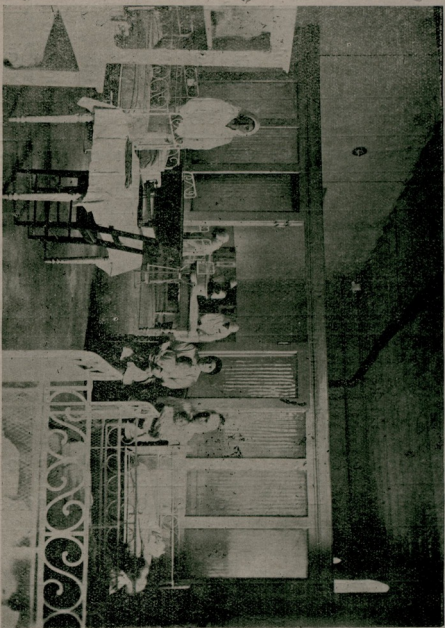
Diğer cihetten , belediyenin Kreşlerinde yetim olan ve olmiyan fukara çocuklarına öğle vakti, kâfi derecede mugaddi bir çorba verilir .

Bunlardan başka bir buçuk yaşından onbeş yaşma ve daha ziyadesine kadar olan çocukları iskân ve yaşma göre çalıştırmak için belediye hesabına ayrıca teşkilât mevcuttur. Diğer fakirlere muavenet kısmındaki sabit yardım ve tesadüfi yardım tabirlerinden anlaşıldığına göre fakirlerin hiç biri, hiç bir vechile dilenmiyecek emin bir vaziyettir: Bunu şu cetvellerde bir levha gibi görürüz :

[*] Nüfusu 250,000



Darülacezen bir manzara



Darülacezede Çocuk yuvası

Yardımların nevi ve sebebi, maksada göre tevzi

Yardım adedi					Sebepleri						Nakten yardım miktarı				
Nakten		Aynen			Nakten kıymet aylık yekünü	İşsizlik	Gayri کافی irat	Bakamı tarafından terk	Bakamın ölülümü	Sair esbab	Ev kirasi için	Maişet için	Yolculuk	Cenaze için	Başka şey için
Kuruşa kadar	Kuruştan yukarı	Gıda	Elbise	İlaç											
378	254	258	17	168	5570	557	447	16	4	21	71	870	120	3	7

Bu saydığımız vezâif ve hizmetlerin hey'eti mecmuası bize mükemmel ve efradını cami bir Darulaceze teşkilâtını ifâdeden geri kalmıyor.

Hususan her memleket ve milletin müstakbel ümit ve kuvvetini tecessüm ettiren çocuklardan başhyarak insaniyetin müşterek vicdanına tevdi edilmiş aciz ve malul ihtiyarlarına varıncıya kadar bütün zavallılarını kucaklaması bu gün bir vecibe olan fakirler ve muhtağlar yurdunun mabetten daha elzem olduğunu düşünmek icap ediyor.

Bu noktai nazardan biraz da eski islam müessese ve hayratına sevki nazar etmek hatıra gelir ve bu meyanda ezcümle iyi düşünülmüş vakıfların sebep ve maksatlarını tetkik ihtiyacı hasıl olur.

Mesela vaktile şimdiki mektep ve fakültelerin yerine kaim addedilen medreselerin fakir ve bîkes talebesini ve bunları okutan yahut idare edenleri en basit derecede iâşe için tesis edilen imaretlerin , o nevi yani o zamanki muhtacini kalmamış olması itibarile , vereceği gıda kısmının fakir, bîkes, yetim çocuklara tahsisi hayrat sahibinin arzusuna muhalif bir tasarruf sayılmasa gerekir.

Sonra, kaç senedir ilk mekteplerde okuyan ve öğle yemeğini bulamıyan fakir çocuklara Hilâli Ahmîr Cemiyetinin tevzi ettiği ekmek peynirin bu imaretler tahsisatından tedariki, medreselerin vaktile bir alay asker kaçağı tenbel talebeyi beslemekten yüz kat daha hayırlı bir iş olsa gerektir. Darulacezenin okuyan, san'at öğrenen çocukları da bu sınıftan hariç kalamıyacak bir zümredir.

Bu yeni membadan gelecek fayda eğer Darulacezeeye fazla bir malî kudret verirse o da , tabii binlerce dilenci acizlerin medeniyet ve milliyet hislerimizi incitmekten artık vaz geçirilmelerine yardım eder.

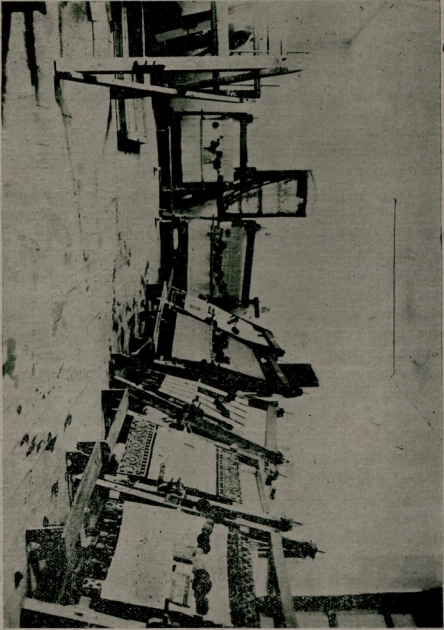
Dilencililiğin tasfiyesine, bir çok nu-katı nazardan , ne kadar büyük bir ihtiyaç ve mecburiyet olduğunu bir düşünssek !.

Eski bir usul olmasından ve medeniyetimizin umran sahasına-ait manzaraya muhalif bir izdiham ve kabalık iras ettiginden dolayı ortadan kaldırdığımız köprü parası haddi zatında Belediyeeye ait bir resim iken şeklini değiştirmek mecburiyeti hissedildi.

Bununla hiç kıyas kabul etmiyen



Darülacezede kundura imalathanesi



Darülacezede halı dokuman yer

ve bu gün şehirlerin nezahet ve şataretine karşı çok hazin ve hatta elim bir biçarelik sürüp adeta manevi bir pas ve kir buluşturan dilencileri bu günün daima yükselmek istiyen nazarları artık çekemiyor .

Dünyanın her millet ve memleketinde malul, sakat, yaralı bereli, âciz zavallılar vardır, yiyeceği olmayan kimsesiz çocukları elbette mevcuttur . Fakat onlar bu çaresizleri umurun acı duyacak ve fakat kudreti olsa bile onu sokak ortasından kaldıramamaktan muztarip olacak nazarlardan saklar ve her iki tarafa da istirahat temin ederler . Çocukluk ahlakını ve terbiye noksanı yahut meyusiyet buhranı neticesi dile-nenlerin akidesini halelden korurlar .

Bu, en şayani hürmet ve çok asil bir vazifedir .

Bir şehrin en mamur ve süslü caddelerinde akşam gezintisi yapan refahlı adamlar arasında avuç açan dilencilerin mevcudiyeti orada ictimai izzeti nefsin maduniyeti demektir .

..

Darülacezenin Cemiyeti Umumiyei Belediye Tetkiki Hesap encümeni tarafından yapılan 1928 senesi raporunun sonlarındaki bir cetvel bize 27 senelik bir Çocuk yuvası istatistiği gösteriyor .

Bunda müesseseye giren , evlatlık veya ebeveynine teslim suretile çıkan ve ölen çocuk adedi sene itibarile gözükmetedir .

İlk 1903 senesinde yalnız 17 çocuğu olan bu yuvanın son 1929 daki mevcudu, 168 i erkek ve 173 ü kız olmak üzere 341 çocuktur .

Şu kadarki cetvelde çocukların yaşı gösterilmediğinden ölenler hanesindeki vefeyat nisbetini gösteren sütunun % 35, % 40 ve hatta % 80 gibi hazin olduğu

kadar calibi dikkat rakamları bu nisbetin % 15 inin « sui şekli vilâdi », « zafî vilâdi » ve vaktinden evvel doğmuş çocuklara ait olduğu şerhile izah ve asıl nisbetin % 20 ye düşmesi doğru olacağını tefhim ediyor . Bu % 20 nisbetinin normal olup olmadığının tetkiki ihtisas erbabının işidir . Şu kadar ki % 80 gibi müthiş bir ölüm nisbetinin kreş tesisinden sonra azalarak % 20 ye indiği raporda mezkûrdur .

Müessese 27 sene zarfında 4685 çocuk almış, bunların 1495 i evlatlığa yahut velilerine verilmiş, 2360 ı ölmüş ve 730 u kalmıştır .

Müessesenin mükemmeliyeti büyü-tülen çocuklara gösterilen sanayi tertibatında görülür .

Şöyle ki : kreşte 6 yaşına kadar kalan çocuklar müessese dahilindeki 5 sınıflık mektebe giderler . Sonra sıhhat kabiliyetlerine göre imalathanelere verilirler .

San'at olarak : terzilik , halıcılık , kunduracılık, demircilik ve marangozluk ile bu gün bir bando takımı çıkarmış olan musiki vardır .

Senede 150,000 lirayı bulan varidatının menbaları :

Şirketi Hayriyenin ve Seyrisefainin tahsisatı, imalathaneler kazancı, Sinemalar, tiyatrolar, Tütün İhisarı ve vezni noksan olduğu için musadere edilen ekmeklerle bazı müteferrik varidat ve pek cüzî teberruatır .

Bunlardan toplanan 150 bin liranın 90 bini acezenin iagesine, 9 bin ve küsuru maaşlara ve ücretlere, 10 bini mahrukata, 2500 ü tenvirata, 2700 ve küsuru melbusata, 3500 ü imalathanelere hulasa bakisi kreş, müteferrika, su, yatak takımı . . . gibi . şeylere sarfolunuyor ,



Darılacезде terzihane



Darülacezede marangozlar

Fakat burada mevzu bahisimiz böyle bir bütçe veya idare meselesi olmaya-caktır.

Bu mühim müessesenin şu 700,000 nüfuslu İstanbul şehrine ettiği hizmet ile Devletin dilenciligi menetmek hakkındaki kanunu ve sokaklara yayılmış genç, ihtiyar, kadın, erkek, sağlam, malul, çocuk, büyük, nevi, ve takım takım dolaşan yahut oturup bağışan dilenciler arasında biri diğerine zıt olan ve nihayetle dilencilığın galebesi ve devamile hitam bulan muğlak bir hâli mutalaa etmektir.

Bu mülahazayı biraz tevsi edersek görüş sahasına geceyi hep sokakta geçiren yetişgince çocuklar, yangın yerlerini mesken edinen yurtsuzlar, sonra köp-rüdeki vapur iskelelerinde adeta izdiham yapan, itişen kaktışan ayağı çıplak başı boş zirzoplar yüreğimizi tırmalar. İşittiğimiz şeylere gelince polisin toplayıp Darülaceze'ye ara sıra sevkettiği 12-18 yaş arasındaki gurbüz, acar, idmanlı erkek çocukların müesseseden bazan bir şey de aşırarak şartile-fırarlarının önü alınmadığı meselesi oluca garabet ve kerahetile dimağımıza çarpar. Şurada burada tesadüf ettiğimiz bu sefil yavruların içinde cılızları ve yaş itibarıyla bedenlen çalışmaya tehammül-süz olanları da var.

Bunlar, yani küçük serserilerle dilencilik sanat edinmiş olan ciddi kısım, şehrin tabii en kalabalık yerlerini ve günün vakitlerine göre kâh cadde ve kâh cami kapısı yahut çarşı boylarını intihap ettikleri için miktarları göze çok görünür ve bir yere toplanarak iâşe yahut terbiyeleri imkânsız gibi bir fikir hasıl olursa bu görüş büsbütün galattır.

Çünkü bunlar sistem ve tasnif dairesinde pek şedit bir yoklama ve tasfiye görürlerse miktarları her halde ayrılıp azalarak âciz ve malul yani mutlaka dilenmeğe mecbur olanlar

teayyün edecek, hakikaten bîkes ve himâyeye muhtaç çocuklar bilinecek ve sokaklardaki sefalet timsallerinin ahlak-sız kısmı hapse girecektir.

Bu tarama ve yoklama esnasında İstanbul'lu olmıyan ve memleketine polis tarafından mükerreren sürüldüğü halde üç beş ay sonra gene çıkıp gelerek evvelki kârına başlıyan yılmaz seyyarlara da tesadüf edilecektir!

Darülacezemizin istiâp edemeyeceği ve varidatının yetemeyeceği bir miktara balığ olacağından korkulan ve belki de tecrübe ile hesap edilmiş olan bu dilencileri men masraflarından derecat ile herkes ve her müessese alâkadâr olmak iktiza eder, daha olmazsa bazı mahalli varidat üzerine kûsuru munzamme ilavesi usulüne muracaat edilir. Liman gibi, İnhisarlar gibi varidatı dolgun ve kazancı nisbeten çok idarelerden de istiane caizdir.

Bizde dilenciye sadaka vermiyen azdır. Her şahıs veya ailenin ayda dilenciye vereceği 5 kuruşun gene sadaka olarak Darülaceze'ye-muntazam bir usul ile-vermesi meseleyi halleder. Mahalli sarfı az veya mefkut olan mûnderis evkaf hasılatından bir kısmın buna tahsisi epeyce bir yekûn tutar.

Bunda ahkâmı kanuniyeye riayet etmiş olmak gayesi ve vecibesi de yerini bulmuş olur.

Yeni yeni abideleri, caddeleri, parkları, tiyatro ve sinemaları, müzeleri, Kütüphaneleri, Konservatuvarı, üniversitesi, belediyeleri, bulasa en medeni bir şehrin malik olması lazımei medeniyetten bulunan bütün asarı muhtevi bir şehrin sokaklarında dilenci bulunmak ne kadar derin ve garip bir tezattır.

ALİ SUAT